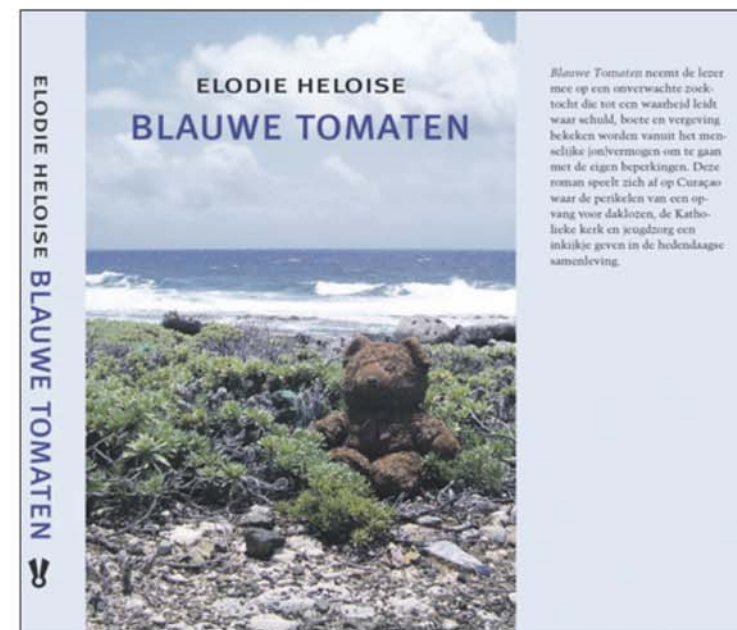

Romandebuut Elodie Heloise: Blauwe tomaten

„Wat Dominique zal doen, wat Hannah of Dimitri gaan doen, kan ik je dus niet voorspellen. Het enige wat ik weet, is dat ze naar het eiland terug zijn gedreven omdat mijn kleindochter een ontkiemd zaadje heeft gevonden en dat ze besloten heeft het onkruid dat er omheen woekert te wieden. Wat dat betekent... we gaan het zien.” (Grootmoeder Moemsi)

Een verhaal als boemerang van echo's

Een met empathie geschreven verhaal, zoals het romandebuut van Elodie Heloise: 'Blauwe tomaten', dient, verdient het, met aandacht gelezen te worden. Het verhaal begint als de 28-jarige journaliste Dominique van Dam, die als jong meisje met haar ouders op Curaçao gewoond heeft, op een feest in Nederland de Curaçaoënaar Marlon Sint Jago ontmoet. Er ontstaat een relatie, die resulteert in remigratie, omdat Marlon daar een mooie baan als gymleraar is aangeboden: „Samen zullen ze dit land weer eigen maken en er een leven opbouwen. Elk op hun eigen manier. Met *pasenshi*.”

WIM RUTGERS

Echo's van het verleden

Als moeder Hannah van Dominiques plannen hoort, schrikt ze enorm, omdat ze daardoor wordt geconfronteerd met haar verleden toen ze het eiland met haar dochter ontvluchtte wegens huiselijk geweld van een brute echtgenoot: „Gevlucht waren ze. Als dieven in de nacht.” Wat zal haar dochter aantreffen?

Een verhaal dat begint als een traditionele passantenroman, van vertrek en aankomst, van wennen en inburgeren, resulteert bij Dominique al snel in vragende onzekerheden als ze steeds gedetailleerder verneemt waarom de moeder het eiland ontvluchtte, toen Dominique nog maar acht jaar oud was. Problematische relaties tussen haar

ouders op het eiland leiden bij haar tot vragen als: „Was het liefde waarin ze verwekt werd? Of was het geweld? Lust? Was ze een ongelukje en zijn ze daarom getrouwd?” Ze wordt gekweld door het spookbeeld van ongewenst-zijn en zal daarom ook zelf geen kinderen willen.

Dominiques moeder, Hannah, blijkt een 'foute man' getrouwd te hebben, ondanks waarschuwingen van haar ouders. Dimitri van Dam is een op wat latere leeftijd afgestudeerde jurist en krijgt een functie als adviseur bij de Curaçaoese overheid. Politieke tegenwerking leidt tot zijn ontslag, wat zijn levens compleet op zijn kop zet: hij wordt een wantrouwende en ja-loerse dronkaard aan lager wal met losse handjes en grensoverschrijdend geweld tegen zijn

echtgenote. Het resulteert in de vlucht van Hannah met haar kind naar Nederland.

De intrigerende romantitel 'blauwe tomaten' is een metafoor voor de opgelopen kwetsuren als fysieke bewijzen van dit geweld.

Maar er is ook, en belangrijker, het psychische geweld als echo van het verleden dat niet verdwijnt maar onvermijdbaar doorwerkt in het heden.

Er blijkt een veel eerdere en diepere oorzaak van Dimitri's geweld te zijn als echo van een ver verleden, toen de jonge Dimitri bij priesters in een internaat verbleef, waar hij door zijn ouders naar toe gestuurd werd voor een goede opvoeding. Daar was hij slachtoffer van ver overschrijdend seksueel misdadig gedrag van een priester, dat ge-

detaillerd beschreven wordt. Dimitri gaat veel later in de roman daarover te biecht bij de Curaçaoese pastoor Bree die een vertrouwenspersoon wordt in zijn chollerpositie: „Een monster hebben ze van me gemaakt, pastoor. Een monster. Een monster, een monster. Het jongetje in mij heeft de woede die tot dat geweld leidde opgebouwd omdat hij zich niet verdedigen kon tegen mannen die dienaar waren van God.” Het misbruik in het verleden werkt door als luide echo in het heden. Fysiek en psychisch lijden veranderden Dimitri tot de choller Wesu, die een mens tot een geraamte hebben gemaakt.

Van geweld naar heling

In de eerste helft van 'Blauwe tomaten' blijken mensen slacht-

offer van het verleden, maar de tweede helft opent nieuwe perspectieven voor de toekomst, waar luide echo's tot stilzwijgen gebracht worden. Was het eerste deel een toneel van strijd, het tweede deel bevat verzoening. Erkenning leidt tot heling.

Familiaal geweld tussen ouders onderling en naar kinderen toe met alle ellende als gevolg, verbreden zich in het tweede deel van de roman naar sociale dimensies met scherpe tegenstellingen. De jonge Kevin Curriel, puber in havo-3, komt in zo'n fel conflict met zijn stiefvader dat hij met zijn stiefvader vecht en zijn huis verlaat om bij Dominique en Marlon tijdelijk onderdak te vinden. Als zijn stiefvader zijn twaalfjarige stiefdochter, Natalia, probeert te

verleiden en misbruiken, steekt Kevin daar, met de hulp van journaliste Dominique, een stokje voor met behulp van 'trial by media'. Het loopt op het nippertje nog goed af.

De jonge Kevin blijkt een niet erkend 'buitenkind' van minister Lucien Luciano te zijn, die hem weliswaar enigszins verzorgt maar zich verder niets aan zijn 'zoon' gelegen laat liggen. Lucien Luciano blijkt, ondanks zijn naam, een nietsontziende manipulatieve politicus te zijn. Als hij het opvangcentrum voor daklozen en verslaafden Kuida Próhimo wil elimineren ten behoeve van een lucratief toeristisch project, ontstaat een strijd tussen de medewerkers en de politieke macht, met behulp van pastoor Bree en de media, waarbij de publieke opinie door Dominique geïnformeerd en strijdvast wordt bewerkt. Het wordt een felle strijd van recht tegen onrecht, van arrogante macht tegen kwetsbare maar strijdvast gemeenschap. Uiteindelijk werpt de jonge Kevin zijn positie als 'buitenkind' in de strijd die de minister in een zo kwetsbare positie brengt dat hij moet toegeven en accepteren dat het verwaarloosde opvangcentrum wordt gereviseerd en zelfs door hem officieel wordt geopend. Ook de minister werd achtervolgd door een echo uit het verleden die nu tot zwijgen wordt gebracht. Negatieve ervaringen uit het verleden worden niet tot zwijgen gebracht maar kunnen wel geheeld worden.

Felle contrasten

'Blauwe tomaten' wordt verteld met felle contrasten, waarbij de personages bepaalde specifieke kenmerken vertegenwoordigen tussen negatief en positief, tussen schurken en helden, fout en goed, arm en rijk, lust tot macht en streven naar recht, woede en berouw, dader en slachtoffer. Zo worden potentiële karakters in feite gereduceerd tot typen met gepersonificeerde kenmerken. Zo staat de priester met zijn seksuele misbruik tegenover de nagenoeg heilige pastoor Bree. Zo verzinkt jurist Dimitri door tegenslagen tot een mensonterend chollerschapp, waarvan hij echter 'geneest' als hij een taak opvat als verdediger van de rechtvaardige zaak ten bate van Kuida Próhimo. Zo komt Hannah er toe het eiland nog een keer te bezoeken en verzoening te bewerkstelligen met haar dochter Dominique en haar echtgenoot. Ze pleit schuld door haar dochter bij haar vader weggehouden te hebben, haar overgelaten te hebben aan de grootmoeder, en niet eerlijk geweest te zijn

De uitreiking van het eerste exemplaar van het boek. Rechts uitgever Franc Knipscheer.

FOTO SELIN ÖZTEKIN

door te zwijgen. Geweld van bloed en blauwe plekken staan tegenover uiteindelijk inzicht dat genezing brengt. De ballast van het verleden dat de personages meedragen wordt geheeld.

Mensen zijn niet allemaal slachtoffer van de doorwerking van een echo uit het verleden. Ze weten een niet te helen slachtoffer te overwinnen. Alleen de schurkerige politicus kiest eieren voor zijn geld zonder echte

inkeer, en denkt al weer aan de volgende verkiezingen.

Tegenover de mannen met losse handen staat de hulpvaardige buurvrouw Nora. Tante Mimi is een wonder van hulpvaardigheid ten bate van junks en eenzamen. Dominique heeft een speciale band met haar grootmoeder Moemsi in Nederland die haar heeft opgevoed. Ze weet een niet te helen slachtoffer te overwinnen. Alleen de schurkerige politicus kiest eieren voor zijn geld zonder echte

nog altijd om je heen hebt? Grootmoeder Marjan Maria Schellekes mag dan officieel zijn overleden maar dat wil niet zeggen dat zij er niet meer is. Ze fungeert als een soort regiefguur die Dominique nog steeds behulpzaam is.

Caleidoscopisch

De roman kent een boeiend en de lezer geboeid houdende caleidoscopische vertelstructuur in negen delen met elk een aantal

korte hoofdstukken, waarin wisselende vertelperspectieven vanuit de verschillende personages geconcentreerd lezen vragen. Cursieve fragmenten geven achtergrondinformatie over verleden en gevoelsreacties over het heden, vanuit de diverse personages in de vorm van innerlijke gedachtestromen als monologische interieur.

Literaire echo's

Dat brengt me ten slotte tot een laatste vorm van echo's, de impliciete invloed die hier en daar in het verhaal aanwezig is door de stemmen van onze literaire traditie. Dat zijn in het begin de echo's van de oude passantenromans met hun beschrijvingen van aankomst, het grimmige welkom van de autoriteiten, de warmte en het wennen aan zo veel familie om je heen, maar ook zwakke echo's van Joseph Hart en diens roman 'The Yard' waarin vergelijkbare problematiek als die rond Kuida Próhimo kritisch besproken wordt. Het naar een positief einde toe geschreven verhaal eechoot eveneens als kenmerkend voor de Caribische literatuur, zoals Frank Martinus Arion die zag. Te midden van al die stemmen weet Elodie Heloise met 'Blauwe tomaten' haar eigen positie te verwerven door haar empathie en inlevende wijze van schrijven, die een lange echo voorwaarts verdient.

Elodie Heloise: Blauwe tomaten. Uitgeverij In de Knipscheer 2023 394 pagina's

Elodie wordt tijdens de boekpresentatie geïnterviewd door Peter de Rijk, redacteur van Uitgeverij In de Knipscheer.

FOTO'S SELIN ÖZTEKIN / EMMELINE BUDDINGH

Elodie Heloise hield een voordracht tijdens de boekpresentatie op 27 mei in cultureel centrum De Pletterij in Haarlem.

FOTO DANIELLE SCHRIJVER